

Nascuda el 1945 prop del monestir de Silos, la infància de Xaro Altable discorre en un poble d'agricultors: "Mon pare i els meus germans són músics i m'he criat envoltada de sons, d'harmonia. Mon pare assajava tots els dies i jo l'escoltava, cantava o ballava; això va influir en la meua educació sentimental i sensual". Estudiant a l'institut de Burgos, Xaro Altable va dependre del significat de la democràcia del

seu professor de Filosofia, una disciplina que sempre li ha interessat, encara que, per motius econòmics, va estudiar Magisteri i més tard es va llicenciar en Història. En 1978, després d'una estada de cinc anys a Itàlia, decideix vindre a la vora del Mediterrani: "Vaig decidir quedar-me ací un dia que passejava per Torrent i vaig sentir l'aroma de la flor del taronger". En 1985 es va incorporar al Centre

Assessor de la Dona, en la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, i després ha estat assessora de Coeducació. Ara treballa com a mestra de tercer de Primària al col·legi públic El Cid, de Mislata, a l'Horta, i les seues inquietuds estan centrades en la Coeducació i la Psicosíntesi. Aquests dies presenta el seu últim llibre, "Educación sentimental y erótica para adolescentes".

Xaro Altable

Mestra i experta en Coeducació

"La Coeducació és una pedagogia de l'amor"

- ¿En què consisteix la Psicosíntesi?

- La Psicosíntesi ensenya a acceptar la realitat que hi ha i treballar amb eixa realitat. S'utilitza un projecte que parteix de totes les necessitats del ser humà, a nivell corporal, afectiu, mental, social i espiritual; es tracta d'escoltar totes les necessitats. Això m'ha estat de gran utilitat per a la meua tasca docent, perquè davant de qualsevol problema que sorgeix a l'aula sempre em pregunten: "¿Quina és la necessitat que està manifestant aquesta persona?". La Psicosíntesi és una escola encara poc coneguda que va ser fundada per Assagioli, un psiquiatre italià, deixeble inicial de Freud i Jung. Per a ell eren molt importants l'art i la pedagogia. Entenia la creativitat com un punt cap a on poden derivar tots els instints més brutals, com ara l'agressivitat.

- D'agressivitat, precisament, els centres docents estan sobrats...

- Cada volta és més difícil la tasca docent, les relacions són més conflictives, és més complicada la cooperació, hi ha més violència a l'aula, més indisciplina; les relacions són més tenses i la cooperació es fa més difícil.

És important escoltar el que passa a l'aula i treballar-ho col·lectivament, perquè és molt complex per a abordar-ho en solitari una persona aïllada a l'aula. L'ensenyament és una professió col·lectiva, d'un equip docent obert a d'altres col·lectius. Cal convertir l'escola en un espai obert a la societat.

- ¿Hi ha mitjans per a aconseguir-ho?

- És una qüestió política. Les reformes no serveixen de res si no hi ha diners per a habilitar mitjans i espais adequats i situar l'educació en el lloc que li correspon. Els espais de què disposem a les escoles d'ara són els mateixos que ja existien a les aules medievals, unes taules, una pissarra i unes cadieres.

- En els teus darrers treballs insisteixes en que cal educar els sentiments... ¿Com s'ha de traduir aquesta pràctica?

- Parle d'una pedagogia de l'amor per contraposar-la a l'educació dominant, l'educació per a la violència. Si no treballem conscientment la relació professor-alumne, si no escoltem els conflictes i els tractem, si no convertim aquesta relació en una relació d'amor, el que apareix és una educació per a la violència on qui més mana és qui més domina; qui és més dur és qui més disciplina imposa. L'educació en el amor

és una educació democràtica en la qual cada persona amb la seua individualitat té el seu espai per a parlar i per a ser escoltat o escoltada.

- A partir de 1985 vas treballar a la Generalitat com a tècnica en la Conselleria d'Educació. ¿Quina valoració fas d'aquella etapa?

- Vam elaborar projectes per tal que la Coeducació impregnara tot el currículum i per permetre la formació del professorat. El Pla de Formació era molt ambiciós, però s'hi va aplicar molt tímida, perquè només es va atendre les persones que ho demanaven, i en una Reforma és tot el professorat qui ha de participar, no únicament el que ho sol·licita. El Pla es va acabar per falta de recursos, es va eliminar les assessories de Coeducació i jo vaig tornar a l'escola. Ara no hi ha cap assessoria de Coeducació.

- Amb el temps transcorregut des d'aquell moment, ¿què s'ha avançat en matèria de Coeducació?

- Encara que la Coeducació ja està recollida en la LOGSE, s'ha quedat com una mera fórmula lingüística: ara es diu xiquets i xiquetes, professors i professores, però això no és la Coeducació. La Coeducació va al centre del conflicte, és una pedagogia relacional,

una pedagogia de l'amor, tenint en compte el gènere, per suposat.

- Si la Coeducació és encara un projecte pendent i les bones intencions manifestades de fa temps són paper mullat, ¿quines són les mesures més immediates que haurien de prendre's?

- Des que he tornat a l'aula, i amb la perspectiva que em dona el temps transcorregut, veig que el més important ara mateix és impulsar la democràcia a l'aula. La democràcia no és només votar, ni fer assemblees a la classe; democràcia és que tots i totes gaudeixen d'un espai físic, un espai d'expressió,



Xaro Altable. / XELO GARCÍA

sió, un espai d'actuació. El punt central està en el tractament dels conflictes, que són una expressió de les autèntiques necessitats del ser humà, i que cal saber llegir.

- Però la Coeducació tracta sobretot els conflictes de gènere...

- És important el tractament dels conflictes de gènere sí, però sense desatendre tots els conflictes. La reflexió coeducativa ens permet observar com molts xics dominen les xiques, però també veure com els xics més forts físicament o més agressius dominen els xics més dèbils que accepten eixa dominació. I és que el xantatge és la llei d'aquesta societat, com es veu clarament al pati de l'escola.

- ¿Què va motivar la publicació del teu primer llibre "Penélope o las trampas del amor"?

- Jo tractava de fer Coeducació en classe amb un alumnat de 13 i 14 anys. Seguien les meues classes, però les relacions entre xics i xiques no convienien: quan una xica s'enamorava, passava a un segon pla i supeditava moltes

coses, per a ella el més important era aconseguir que aquell xic l'estimara i a d'això supeditava molts dels seus interessos.

Després vaig proposar en classe que redactarem un text amb el lema "La millor història d'amor que em podria ocórrer". Això va ser l'inici del llibre.

- Parlem del teu últim treball, "Educación sentimental y erótica".

- En fer educació afectivo-social, un tema transversal molt important en l'adolescència, me n'he donat compte hi ha distints models sexuals en les relacions entre xics i xiques. I en la pràctica d'aula he arribat a la conclusió que el més important era fer Educació Sentimental i Eròtica, no vull anomenar-la

sexual, perquè té connotacions genitals i reproductives. És una educació dels sentits, de tot allò sensual, de l'acostament.

- ¿Què aconseguim amb això?

- Aquesta educació pot fer canviar els prejudicis perquè ensenya cada persona a respectar els seus sentiments, a expressar-los sense por, a defensar-los; a reconèixer els desitjos, emocions i ritmes de cadascú. És una educació personalitzada, on cada individu sap el que està bé i mal per a ell.

- ¿Creus que el professorat hauria de prendre nota d'aquestes qüestions? ¿Com són les relacions entre professors i professores?

- En els claustres hi ha conflictes, perquè estem en una societat violenta i la violència també està estesa entre el professorat. Això, que ens preocupa tant, és un fet que hem de saber escoltar, perquè ens està indicant algunes coses: l'escola no pot seguir com està, cal un canvi profund. ¿Com? Jo no tinc la solució, però hauré de parlar-ne, conèixer altres experiències; hauré d'assajar, perquè, al capdavall, tot en la vida és assaig. I assaig significa canvi. I canvi significa canvi personal, canvi de pensament, tindre una gran fe i molta esperança en les persones, en la vida. El que jo plantejo no és una qüestió intel·lectual, com obrir un llibre i aprendre coses, sinó que les relacions es practiquen, s'ensenyen, i els gestos són molt importants. Significa que hauria d'haver una Educació Sentimental i Eròtica del professorat, una educació molt pròxima a la vida, que no hauria d'avorrir perquè estem parlant del que més interessa tothom.

- Els sindicats, ¿estan complint amb la seua responsabilitat?

- Com a professionals ens falta dignitat i orgull, ens els han xafat i hem estat molt maltractats. No em refereix únicament als salaris -que també, perquè tots els anys perdem poder adquisitiu-, sinó a les

condicions en què ensenyem, l'estres a què estem sotmesos, l'escàs material de què disposem, l'horari i la jornada partida, el fet que no hi haja instal·lacions adequades, la manca de gimnasos...

Els sindicats tenen l'obligació d'alçar la dignitat i l'orgull del professorat, detectar quines són les necessitats dels professionals; han d'escoltar-nos més. Si entres a una aula pots escoltar moltes queixes, però les queixes es queden ahí, hi ha molta frustració. Tindrem 25 alumnes per aula és una barbaritat si es pretén fer un ensenyament democràtic, si es vol atendre totes les diversitats.

"És important el conflicte de gèneres, però sense desatendre tots els conflictes. El xantatge és la llei d'aquesta societat, com es veu clarament al pati de l'escola."